

10. Польская И. Камерный ансамбль: история, теория, эстетика / И. И. Польская. – Моногр. – Х. : ХГАК, 2001. – 396 с.
11. Понькіна А. М. Саксофон у музичній культурі ХХ століття (на матеріалі сонатної творчості зарубіжних та українських композиторів): Автореф. дис... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Антоніна Михайлівна Понькіна ; Харк. держ. ун-т мистец. ім. І. П. Котляревського. – Х., 2009. – 19 с.
12. Радвилевич А. Ю. Инструментарий новой музыки второй половины ХХ века (на примере камерных жанров в творчестве зарубежных композиторов 1960 – 1980 гг.): Автореф. дис... канд. искусствовед. : 17.00.09 / Александр Юрьевич Радвилевич ; Санкт-Петербургский гуманитарный ун-т профсоюзов. – Спб., 2007. – 21 с.
13. Савчук І. Про деякі особливості збагачення палітри виражальних засобів та функцій виконавця в українській камерній музиці кінця ХХ – початку ХХІ століть / І. Б. Савчук // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. – Вип. 106: Культурологічні аспекти сучасного мистецького дискурсу. – К., 2013. – С. 226–242.
14. Холопов Ю. Новые парадигмы музыкальной эстетики / Ю. Н. Холопов // Российская музыкальная газета. – М., 2003. – № 7-8. – С. 12. – Режим доступа : www.aposition.org/muzart2/holopov1.htm-142k
15. Холопова В. Типы новаторства в музыкальном языке русских советских композиторов среднего поколения / В. Н. Холопова // Проблемы традиции и новаторства в современной музыке. – М., 1982. – С. 158–205.
16. Шабунова И М. О функциях тембра в современной музыке : Дис... канд. искусствовед. : 17.00.02 / Ирина Михайловна Шабунова ; Московская гос. консерватория им. П. И. Чайковского. – М., 1987. – 207 с.

УДК 78.06(477-25)

*Давидовський Костянтин Юрійович,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри виконавських дисциплін № 2
Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра*

МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЕКТ У СУЧАСНІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ РЕАЛЬНОСТІ УКРАЇНИ (ДОСВІД ТВОРЧИХ ІНІЦІАТИВ КИЇВСЬКОГО ІНСТИТУТУ МУЗИКИ ІМ. Р. М. ГЛІЄРА)

У статті сформульовано параметри мистецького проекту як категорії мистецтвознавства. Виокремлено навчальні та позанавчальні мистецькі проекти освітніх закладів. Виявлено особливості резонансних мистецьких проектів Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра та їх вплив на формування культурно-мистецького середовища України.

***Ключові слова:** мистецький проект, культурно-мистецьке середовище, творча діяльність, позанавчальні творчі заходи, Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра.*

Давыдовский Константин Юрьевич. Художественный проект в современной социокультурной реальности Украины (опыт творческих инициатив Киевского института музыки им. Р. М. Глиэра).

В статье сформулированы параметры художественного проекта как категории искусствоведения. Выделены учебные и внеучебные художественные проекты

образовательных учреждений. Выявлены особенности резонансных художественных проектов Киевского института музыки им. Р. М. Глиэра и их влияние на формирование культурно-художественной среды Украины.

Ключевые слова: художественный проект, культурно-художественная среда, творческая деятельность, внеурочные творческие мероприятия, Киевский институт музыки им. Р. М. Глиэра.

Kostiantyn Davydovskiy. An artistic project in modern social and cultural reality of Ukraine (an experience of R. Glier Kyiv Institute's of Music creative initiatives).

The parameters of artistic project as categories of study of art are formulated in the article. The educational and extra studying artistic arrangements of educational establishments are selected. Found out the features of the of R. Glier Kyiv Institute's of Music resonance artistic projects and its influence on forming of cultural and artistic environment of Ukraine.

Key words: artistic project, cultural and artistic environment, creative activity, extra studying artistic arrangements, R. Glier Kyiv Institute of Music.

Просвітницька місія, бажання прилучити молодь до найкращих творів музичної культури – є особливістю творчої діяльності видатних митців, педагогів-музикантів та діячів культури сучасної України. У той же час нова культурна сенсація створює умови для задоволення культурних потреб різних шарів сучасного суспільства й створює умови для комерціалізації мистецтва. Так народжуються нові мистецькі проекти, які набувають різного семіотичного й історичного значення – від кон'юнктурних, сьогоденних, до загальнонаціональних і інтернаціональних, таких, які допомагають інтеграції музичної культури України у світовий мистецький простір. У наш непростий час, коли все більше домінує комерційний напрям у мистецтві, коли буяє пустоцвітом "попсова" культура й втрачаються кращі морально-етичні цінності, творчій молоді важко зорієнтуватися у пріоритетах вищих духовних надбань. Роздуми про перспективи та неминучі трансформації мистецького середовища, тривалі спостереження за розвитком сучасного мистецтва викликають бажання шукати нові творчі форми та методи роботи зі студентами, які навчаються у творчих вишах нашої країни.

Так, проблеми створення умов для самодіяльної творчої діяльності у вищих навчальних закладах розглядав у своїй книзі В. Ясвін [4]. До філософських аспектів народження культурних проектів звертався в своїй монографії Т. Парсонс [3], загальні умови й завдання створення нового мистецького проекту, значення культурних ініціатив у сучасній соціокультурній реальності висвітлювалися в роботі О. Маркова й Г. Бірженюк [2]. В українському музикознавстві ці теми майже не підіймалися, і попри те, що деякі вищі освітні заклади культури України (наприклад, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва) вже декілька років готують фахівців зі спеціалізації "Керівник мистецького проекту", до сьогодні відсутні дослідження узагальнюючого характеру, де було б виявлено та проаналізовано особливості мистецького проекту як явища сучасного культурного життя, його семантика, параметри й семіотичне значення.

Як феномен сучасної культури мистецький проект постає тим Текстом, що повинен бути прочитаний дослідником з усією увагою до деталей, ціннісно-

оцінних проблем, взаємо- та протидії колективного смаку та особистісних позицій. Необхідність всебічного висвітлення мистецького проекту як категорії мистецтвознавства обумовлює актуальність даної статті.

Мета статті: сформулювати параметри мистецького проекту як категорії мистецтвознавства, а завдання – висвітлити досвід і семіотичне значення мистецьких проектів Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра у сучасній соціокультурній реальності України.

Творча діяльність викладачів та студентів КІМ ім. Р. М. Глієра має складну комплексну структуру, котру об'єднує спільна мета: формування творчої особистості своїх випускників, суб'єктів культурно-мистецького середовища Києва, й достойне продовження та розвиток творчих традицій цього знаменитого освітнього закладу. Класифікуючи численні творчі задуми, перш за все слід виокремити навчальні та позанавчальні проекти. До навчальних проектів належать ті, які доповнюють та закріплюють досягнення навчально-виховного процесу й паралельно стверджують й популяризують ці здобутки як мистецький продукт провідного столичного вишу. Заходи, які відбуваються зазвичай у класах та залах інституту, мають опосередкований вплив на трансформацію київського культурно-мистецького середовища через майбутню творчу діяльність сформованих завдяки ним особистостей музикантів-професіоналів. До таких творчих заходів слід віднести звітні концерти КІМ ім. Р. М. Глієра та його предметно-циклових комісій, концертні виступи творчих колективів навчального закладу – симфонічного, камерного, духового оркестрів, оркестру народних інструментів та джаз-бенду, унісону скрипалів та унісону домр, капели бандуристів, жіночого, камерного та дитячого хорів, численні концерти класів провідних викладачів, сольні концерти кращих студентів, відкриті тематичні концерти, присвячені популяризації та вшануванню пам'яті, діяльності, творчого доробку видатних діячів музичного мистецтва, а також інститутські конкурси, вечори тощо, участь у яких враховується при підсумковому оцінюванні досягнень студентів зі спеціальності, виробничої практики та інших дисциплін.

Позанавчальні мистецькі проекти, ініційовані в КІМ ім. Р. М. Глієра, значно перевищують нормативні вимоги до навчального закладу. Багато з них викликають регіональний, всеукраїнський й міжнародний резонанс й помітно впливають на формування та трансформацію культурно-мистецьких середовищ Києва й всієї України, інтеграцію музичного мистецтва України в європейський та світовий культурні процеси. Це – міжнародна творча діяльність КІМ ім. Р. М. Глієра, яку репрезентують такі масштабні мистецькі проекти, як Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця, міжнародні музичні фестивалі "Віртуози планети" та "Київські літні музичні вечори", а також Міжнародна літня музична академія. Позитивний вплив на формування культурно-мистецького середовища Києва мають такі визначні довготривалі мистецькі проекти, як фестиваль мистецтв "Шевченківський березень", міжнародна науково-теоретична конференція "Молоді музикознавці України", Міжнародний конкурс виконавців на дерев'яних духових інструментах ім. В. С. Антонова, Всеукраїнський відкритий конкурс молодих виконавців на мідних духових та ударних інструментах ім. В. М. Бабенка, Всеукраїнський музичний конкурс

молодих композиторів пам'яті Івана Карабиця, Регіональний конкурс-огляд юних піаністів Олени Вериківської, науковий мистецький часопис "Київське музикознавство" (затверджений МОНМС України як фахове видання з мистецтвознавства та культурології), Музичний студентський театр-студія і Музичний лекторій "Класики – нащадкам" та інші мистецькі проекти, народжені завдяки творчій діяльності КІМ ім. Р. М. Глієра. Кожний з творчих проектів конкретизують завдання, вирішення яких сприяє досягненню основної мети діяльності.

Дослідивши численні творчі заходи, ініційовані КІМ ім. Р. М. Глієра в останні два десятиліття, ми зробили висновок, що найбільший семіотичний вплив на формування нового культурно-мистецького середовища мають тривалі мистецькі проекти. На відміну від одноразових мистецьких акцій, які, попри їх ретельну підготовку й успішне проведення, залишають лише приємні спогади у слухачів, мистецькі проекти, що діють на постійній основі, створюють свою знаково-смыслову систему культурних і художніх взаємодій.

Семантику поняття "мистецький проект" визначає ряд параметрів і особливостей:

- народження нового прогресивного мистецького задуму, що кореспондується з національною ідеєю українського народу. Так, успішне існування впродовж 19 років фестивалю мистецтв "Шевченківський березень" зумовлено історичною традицією вшанування українським народом знакової постаті Т. Шевченка;

- наявність сприятливих умов для впровадження нових мистецьких ініціатив. Нова соціокультурна реальність, що склалася після проголошення державної незалежності України, у 1990–2000-х роках, створила саме такі умови;

- створення прецеденту історичного "ексцесу" – оприлюднення раніше невідомого, проте значного факту, здатного зацікавити культурно-мистецьке середовище, або народження принципово нової, актуальної та сучасної концепції культурного заходу. Так, оприлюднення архівних документів, які доводили, що визначний піаніст ХХ ст. В. Горовиць народився в Києві, створило передумови для започаткування конкурсу, присвяченого пам'яті великого киянина – Міжнародного конкурсу молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця, а ідея поєднати в межах одного циклу концертів виступи лауреатів виключно перших премій і володарів Гран-прі найпрестижніших музичних конкурсів – членів Всесвітньої федерації міжнародних конкурсів – зробила успішним резонансний мистецький проект – міжнародний фестиваль "Віртуози планети";

- наявність лідера мистецького проекту – непересічної творчої особистості, здатної генерувати нову мистецьку ідею, створити команду однодумців, зацікавити майбутніх учасників і публіку, добитися підтримки владних структур, поширювати й пропагувати провідну ідею проекту протягом тривалого часу в мас-медіа, вишукувати кошти для підготовки й проведення творчих заходів мистецького проекту тощо. Лідером і автором концепції створення таких значних мистецьких проектів, народжених творчою діяльністю КІМ ім. Р. М. Глієра, як Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця, музичних фестивалів "Віртуози планети" й "Київські літні музичні вечори", став проєктор з науково-методичної роботи Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра, кандидат мистецтвознавства, Заслужений діяч мистецтв України,

професор Ю. Зільберман, фестивалю мистецтв "Шевченківський березень" – проректор з навчально-виробничої роботи інституту, Заслужений діяч мистецтв України М. Зарудянська, Музичного студентського театру-студії та музичного лекторію "Класики – нащадкам" – викладач-методист Ж. Литвиненко;

– визначення чіткої (саме мистецького спрямування) мети і завдань проекту. Так, більшість мистецьких проектів, ініційованих Київським інститутом музики ім. Р. М. Глієра, ставлять за головну мету формування вагомого сегменту знавців і поціновувачів академічного мистецтва в київському культурно-мистецькому середовищі, а також формування творчої особистості своїх випускників, яким належить стати активним суб'єктом цього середовища;

– визначення (вибір) певного часу для проведення заходу, що повторюється періодично й зумовлений найбільш сприятливими обставинами, передусім – соціальними. Наприклад, наявність вільного часу й соціально-культурної потреби в задоволенні естетичних запитів киян і гостей столиці під час так званого мертвого сезону в період літніх вакацій створило об'єктивні умови для започаткування Міжнародного фестивалю "Київські літні музичні вечори", а національна традиція святкування Шевченківських днів – створення фестивалю мистецтв "Шевченківський березень";

– формування "своєї" аудиторії тривалого мистецького проекту – сталого контингенту публіки, інтерес якого на відміну від відвідувачів комерційних шоу-проектів не обмежується звичною цікавістю людини до будь-чого нового;

– підтримка мистецького проекту відповідними владними структурами: без офіційної підтримки держави, її авторитетних інституцій, які стають гарантантами значущості й надійності проекту, здійснювати пошук позабюджетних коштів для реалізації масштабного творчого задуму безперспективно;

– диверсифікація джерел фінансування мистецького проекту: соціокультурна реальність сьогодення не дає підстав сподіватися на вичерпне фінансування мистецького проекту однією урядовою установою, програмою чи одним фондом, спонсором або меценатом. Надійність існування постійно функціонуючого проекту забезпечує відповідний благодійний фонд. Так, з метою підтримки головного мистецького проекту КІМ ім. Р. М. Глієра створено Міжнародний благодійний фонд конкурсу Володимира Горовиця;

– для тривалого існування мистецького проекту необхідно створити суспільний і міжнародний резонанс першого ж заходу проекту, широкий розголос його в мас-медіа. Так, адміністрація I Міжнародного конкурсу молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця отримала привітання таких поважних осіб, як Папа Римський Іоанн Павло II, президент США Білл Клінтон, сенатор Хілларі Клінтон, держсекретар США Кондоліза Райс.

Мистецький проект як естетична категорія містить у собі можливість постійного збагачення новими культурними смислами й розвитку вже існуючих. Показовим у цьому сенсі може бути наступний приклад. Серед цікавих і корисних проектів, що привертають увагу багатьох музикантів в освітньо-мистецькому середовищі, можна назвати майстер-класи. Після здобуття Україною державної незалежності, початку процесу активної інтеграції у європейський і світовий культурний простір традиційна форма майстер-класу була збагачена міжнародною

компанентою й набула поширення в Україні з 1990-х років. Через дипломатичні представництва КІМ ім. Р. М. Глієра домовляється про візити до Києва досвідчених педагогів, професорів провідних консерваторій країн Європи та світу. Внаслідок цих домовленостей майстер-класи для студентів КІМ ім. Р. М. Глієра у 1990–2000-х роках провели професори Жанін Редінг-П'єтте (Монако) Л. Жук, І. Жук (Канада), С. Мірзоев (Туреччина), В. Рухман (Італія). Відтоді однією з форм співпраці став обмін досвідом наших викладачів із викладачами та студентами навчальних закладів інших країн. Починаючи з 1996 р., київські викладачі працювали в Венесуелі, Греції, Південній Кореї [1, 35].

Значними мистецькими акціями стали також концерти з творів сучасних композиторів Фінляндії, Норвегії, Швеції, Ізраїлю, США за участю колективів і солістів КІМ ім. Р. М. Глієра в різних концертних залах, спільні концерти студентів інституту та іноземних студентів і учнів різних навчальних закладів Києва, щорічні благодійні концерти за участю представників дипломатичного корпусу в Україні. Одночасно в Києві відкрилась Міжнародна інтернаціональна школа, в якій навчалися діти дипломатів і бізнесменів. КІМ ім. Р. М. Глієра розпочинає співробітничати з цією школою. У 1993–1995 роках спільно з Міжнародною школою заклад ініціює, організовує й проводить три різдвяні концерти, які стали помітними подіями для всього культурно-мистецького середовища Києва 1990-х років. Самобутньою є драматургія й режисура різдвяних концертів: спочатку в концерті беруть участь талановиті діти дипломатів і наші студенти, творчі колективи. Потім на сцену виходять дорослі – дипломати, талановиті й музично обдаровані особистості, для яких музика – це хобі.

Згодом у школі-студії КІМ ім. Р. М. Глієра почали навчатися діти дипломатів, наших студентів запрошували на дипломатичні прийоми, презентації та концерти. Таким чином, заклад зарекомендував себе як провідний осередок професійної музичної культури в Україні. В коло культурно-мистецького середовища Києва інтегрувалося дедалі більше суб'єктів – іноземних громадян, організацій, мистецьких, освітніх і дипломатичних установ [1, 36].

Найбільший національний і міжнародний резонанс як мистецький проект, ініційований КІМ ім. Р. М. Глієра, має Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця. Щорічне проведення цього визначного форуму молодих талантів, увага до нього кращих піаністів і фортепіанних педагогів світу перетворив Київ на міжнародну столицю сучасного піанізму. З іншого боку, постійне існування цього проекту сприяє формуванню в Києві сучасного культурно-мистецького середовища, в якому значним сегментом є творчі працівники й шанувальники естетичних й гуманістичних засад академічного музичного мистецтва, кращих зразків класичної й сучасної фортепіанної музики. Одночасно відбувається інтегрування київської сім'юсфери до світового культурного простору, зміцнення мистецьких зв'язків Києва з іншими містами світу. Також демонструється високий рівень київської виконавської школи, її самодостатність у контексті світової та європейської культури.

Міжнародний музичний фестиваль "Віртуози планети" – унікальний мистецький проект, що набув світового визнання завдяки ініціативі КІМ ім. Р. М. Глієра проводити в Києві на базі конкурсу Горовиця музичний фести-

валь за участю зірок виконавського мистецтва – лауреатів виключно перших премій і володарів Гран-прі міжнародних конкурсів, членів Всесвітньої федерації міжнародних музичних конкурсів. Завдяки фестивалю було створено механізм взаємозбагачення двох магістральних напрямків світового культурного обміну – міжнародного конкурсного та міжнародного фестивального рухів, в якому фестиваль "Віртуози планети" виступає як коннектор цих двох течій і створює в Києві "точку золотого перетину" провідних світових мистецьких рухів.

Щорічний міжнародний музичний фестиваль "Київські літні музичні вечори" – найбільш оригінальний і демократичний мистецький проект серед трьох міжнародних фестивалів, започаткованих у КІМ ім. Р. М. Глієра, що відроджує й розвиває традиції культури паркового музикування в Києві. Просвітницьке значення фестивалю полягає в тому, що він надає можливості змістовного відпочинку киянам та гостям столиці, заповнення "культурного вакууму" міста, що утворюється в літній період, створює художню альтернативу "майданним" малокультурним розважальним заходам, сприяє культурному обміну кращими музичними колективами і солістами в рамках євроінтеграційних культурних процесів, посилює імідж Києва як культурної столиці України. Одночасно фестиваль створює базу музично-концертної практики для випускників і студентів КІМ ім. Р. М. Глієра, а також курсантів і слухачів Міжнародної літньої музичної академії.

Фестиваль мистецтв "Шевченківський березень" – найбільш масштабний за кількістю щорічних творчих заходів мистецький проект Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра, що став реальною контрверсійною силою в протидії руйнівним процесам у культурному житті Києва 90-х років ХХ ст. Започаткований як всебічний звіт творчого колективу "глієрівців" перед киянами, що відбувався щороку з вільним входом для всіх поціновувачів української культури, фестиваль є своєрідним синтезом мистецтв, і в цьому його унікальність. Організація та проведення фестивалю відбуваються в магістральному руслі світового процесу самоорганізації культури й доводить можливість існування у вітчизняному культурному просторі помітних і стабільно існуючих мистецьких проектів без (або майже без) залучення бюджетних, спонсорських чи продюсерських коштів. "Шевченківський березень" – незабюрократизована, незаангажована, некомерціалізована мистецька акція, що діє вже 19 років на постійній основі як один із сучасних відгуків української культури на виклики часу.

Позитивний вплив на формування художнього простору Києва 1991–2010 років мали також такі визначні багаторічні мистецькі проекти, як міжнародна науково-теоретична конференція "Молоді музикознавці України", Регіональний конкурс-огляд юних піаністів Олени Вериківської, науковий мистецький часопис "Київське музикознавство" (затверджений МОНМС України як фахове видання з мистецтвознавства та культурології), Музичний студентський театр-студія і музичний лекторій "Класики – нащадкам" та інші проекти, народжені в процесі творчої діяльності КІМ ім. Р. М. Глієра.

Таким чином, у соціокультурній реальності сучасної України, в умовах тотального недофінансування й байдужості з боку управлінських структур в Україні мистецький проект виступає як дієвий засіб самоорганізації культури та надає національному мистецтву нових смислів і форм розвитку.

Література

1. Давидовський К. Творчі ініціативи Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра в міжнародних контактах 1990–2010 років у контексті формування нового культурно-мистецького середовища Києва / Давидовський К. Ю. // Матеріали V Міжнародної науково-творчої конференції студентів, магістрантів, аспірантів та молодих вчених “Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології”. – К. : НАКККіМ, 2011. – С. 30–31.
2. Марков А. Основы социокультурного проектирования / Марков А. П., Бирженюк Г. М. – СПб. : СПГУП, 1997. – 262 с.
3. Парсонс Т. О структуре социального действия / Парсонс Т. О. [пер. с англ. И. Бакштейна и др., предисл. В. Ф. Чесноковой] под общ. ред. В. Ф. Чесноковой, С. А. Белановского – М. : Академический проект, 2002. – 879 с.
4. Ясвин В. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. / В. А. Ясвин. – М. : Смысл, 2001. – 365 с.

УДК 78.06 (477.44)

*Сідлецька Тетяна Іванівна,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри філософії та гуманітарних наук
Вінницького національного технічного університету*

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВІДНИХ МИСТЕЦЬКИХ КОЛЕКТИВІВ ВІННИЦІ ПЕРІОДУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

У статті розкрито особливості творчої діяльності провідних мистецьких колективів Вінниці періоду незалежності України. Висвітлено творчі здобутки колективів, відображено активну музично-просвітницьку й концертну діяльність, відзначено високу професійну майстерність виконавців.

Ключові слова: музичне життя Вінниці, мистецькі колективи, репертуар, виконавці, концертна діяльність.

Сидлецкая Татьяна Ивановна. Творческая деятельность ведущих художественных коллективов Винницы периода независимости Украины.

В статье раскрыты особенности творческой деятельности ведущих художественных коллективов Винницы периода независимости Украины. Освещены творческие достижения коллективов, отражена активная музыкально-просветительская и концертная деятельность, отмечено высокое профессиональное мастерство исполнителей.

Ключевые слова: музыкальная жизнь Винницы, художественные коллективы, репертуар, исполнители, концертная деятельность.

Tetyana Sidletska. Creative activity of leading artistic collectives of Vinnytsia of period of independence of Ukraine.

The features of creative activity of leading artistic collectives of Vinnytsia of period of independence of Ukraine are exposed in the article. Creative achievements are reflected of collectives, the active is represented musically elucidative and concerto activity, high professional trade of performers is marked.